

Consument kiest makkelijke energiebesparing
Snelle en eenvoudige manieren om energie te besparen blijken het meest populair bij de Nederlander. **Pagina 2**

Authentieke boerderij met KNX en IP

Een eeuwenoud ontwerp met een modern en stijlvol interieur, voorzien van alle gemakken en technische innovaties.

Pagina 4

KNX Profiel

“De kracht zit ‘m in de combinatie van technieken”

Pagina 7

Zorgwoning voor mevr. Van Rhijn

Gesproken menu zorgt voor een laagdrempelige bediening van installaties. **Pagina 8**

Podium Vlieland draait op KNX

Een KNX-bestuurde installatie voor de filmzaal, een ijsalon en zes appartementen op het Waddeneiland Vlieland. **Pagina 10**

Winnaar van de KNX Professionals Award 2009.

Pagina 12

Verpleegkundige wil inspraak domotica

Verpleegkundigen willen betrokken worden bij de aankoop van nieuwe technologie in ziekenhuizen en verpleeghuizen. Dat concludeert onderzoeksinstituut Nivel. De onderzoekers ondervroegen 1000 verpleegkundigen over nieuwe technologie in de zorg.

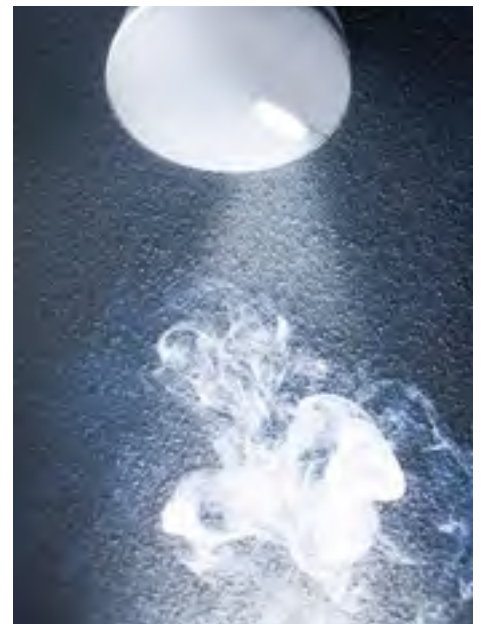
Verpleegkundigen zeggen blij te zijn met nieuwe technische snufjes die de zorg verbeteren, het werk lichter maken en de werkdruk verminderen. In de praktijk gaat er echter regelmatig wat mis: de techniek hapert of de technologie sluit niet aan bij de dagelijkse praktijk. Verpleegkundigen en verzorgenden willen daarom inspraak bij de keuze en introductie van nieuwe technologieën. (Bron: Nursing.nl)

Ministers willen rookmelders in alle huizen

De ministers Ter Horst (BZK) en Van der Laan (WWI) willen rookmelders in alle huizen. Daarmee willen zij het aantal doden en gewonden bij woningbranden omlaag krijgen. Samen met de brandweer, verzekeraars, woningverhuurders en de Brandwondenstichting werken de ministers een plan uit om de komende jaren het gebruik van rookmelders verder te stimuleren.

Volgens de overheid is voorlichting over brandgevaar de beste manier om branden te voorkomen en het aantal slachtoffers te verminderen. Het koppelen van moderne rookmelders via een KNX bussysteem aan andere delen van de woninginstallatie kan de veiligheid nog verder vergroten. Zo kan men bijvoorbeeld zorgen dat, zodra de rookmelders ‘afgaan’, alle verlichting in huis aangaat en alle deuren automatisch van het slot gaan. Dit zorgt ervoor dat bewoners sneller kunnen vluchten.

Domovea biedt eenvoud in visualiseren en bedienen

In 2010 komt Hager met nieuwe visualisatiesoftware en -hardware op de markt. De belangrijkste eigenschap van Domovea, zoals dit concept heet, is de eenvoud in zowel bediening als programmering. Later in het jaar voegt Hager ook nog de bediening op afstand aan de software toe, zodat de gebruiker, via een beveiligde internetpagina (portaal) de woning overal ter wereld kan bekijken en kan bedienen.

Een zeer belangrijke eigenschap van de compacte Domovea-server is het extreem lage energieverbruik. Omdat de server 24 uur per dag aanstaat, heeft Hager een oplossing die veel milieuvriendelijker is dan vele andere, gangbare systemen die gebaseerd zijn op normale PC-servers met een hoog energieverbruik.

Als enige ondersteunt Domovea zowel de KNX EasyMode als de KNX Systemmode met behoud van functionaliteit. De eenvoud en de toepassing, in combinatie met TX100 zorgen ervoor dat het Domovea bij uitstek geschikt is voor de reguliere woningbouwmarkt. Het Domovea programma integreert alle standaard bedieningsfuncties naadloos met een KNX installatie. Via IP-ethernet kan men eenvoudig IP-camera's toevoegen waarmee foto's of bewegende beelden in de visualisatieschermen worden geïntegreerd. www.hager.nl www.domovea.com

Consument kiest makkelijke weg naar energiebesparing

Top 10 genomen energiebesparende maatregelen (in%)

Spaarlampen	69
Apparaten niet standby	66
Lampen minder aan	61
Deuren dicht houden	54
Dubbel glas	50
Verwarming minder aan	43
Op 30 graden wassen	41
Minder lang douchen	39
Hoge rendementsketel	38
Groene stroom	37

Bron: WoonKennis, september 2009

Snelle en eenvoudige energiebesparende maatregelen zijn onder Nederlandse huishoudens het populairst. Bijna zeven op de tien consumenten zijn inmiddels overgestapt op spaarlampen, terwijl tweederde de stand-by functie van apparaten niet meer gebruikt. Huishoudens die binnen nu en twee jaar energiebesparende maatregelen hebben gepland, kiezen eveneens het vaakst voor snelle oplossingen. Dit blijkt uit onderzoek van WoonKennis voor het WoonKennis Jaarrapport 2009/2010. Eerder toonde de onderzoekers al aan dat zeven op de tien consumenten energiezuinige maatregelen sneller nemen als het effect direct zichtbaar is in de energierekening.

Slimme regeling

Op basis van die laatste bevinding, zullen ook de regel- en besturingstechniek in woningen

een steeds belangrijkere rol gaan spelen. Veel mensen vinden het nu nog lastig om zelf allerlei energiebesparende regelingen voor installaties te programmeren. Dus kiezen ze daar ook niet snel voor. Maar met moderne domotica-installaties worden deze regelingen voor de hele woning voorgeprogrammeerd. Een bewoner kiest dan gewoon de functie die dan geldt, zoals 'naar het werk' of 'op vakantie', of 'naar bed' en alle installaties worden meteen op de meest energiezuinige stand ingesteld die bij dat moment past. Dat geldt voor verlichting, verwarming, ventilatie, maar bijvoorbeeld ook voor de beveiliging of de zonwering. Deze eenvoud van regelsystemen maakt dat bewoners zeer grote stappen kunnen maken in een energiezuinige huishouding.

Energiebesparing... grote mogelijkheden voor KNX

Hét gespreksonderwerp in deze tijd is energiebesparing. Gewaarschuwd door de kredietcrisis, de economische crisis en de klimaatcrisis, raakt de Nederlander doordrongen van de noodzaak om energie te besparen. En dus ontstaat er steeds meer draagvlak om hierin te investeren.

Op de onlangs gehouden vakbeurs Elektrotechniek bleek dat het grootste deel van de bezoekers energiebesparing als voornaamste aandachtspunt ziet. Alleen moeten we deze visie in de praktijk nog wel even in daden omzetten. Dit is een enorme kans voor de KNX Professional.

Niet alleen bieden de vele, bij KNX aangesloten fabrikanten een enorm scala energiebesparende producten. Maar al deze producten kunnen stuk voor stuk met elkaar communiceren. En daar zit de winst! Tot op heden behandelt de markt een utiliteitsgebouw, als het om installaties gaat, nog als twee aparte projecten: de E- en de W-installaties. En elke installatie heeft zijn eigen besturing. Het is alsof we een auto bouwen met een gaspedaal aan zowel de kant van de bestuurder als de bijrijder! Dit is niet erg efficiënt.

Zo werkt dit ook in gebouwen en woningen. Juist door het integreren van de besturing van de verschillende functies in een gebouw, kunnen we eenvoudig veel energie besparen. Stuur bijvoorbeeld de verlichting, de zonwering en de klimaatregeling aan met maar één aanwezigheidsdetector! Er zijn conventionele leveranciers van klimaatbesturingen die ook verlichting en zonwering kunnen aansturen. Maar bijna altijd leidt dit, door te weinig kennis, een beperkt productaanbod en meestal ook een leveranciersgebonden communicatieprotocol, tot matig comfort en lage energie-efficiency. Kiest u voor het KNX-protocol dan heeft de klant keuze uit de producten en expertise van meer dan 170 fabrikanten in alle deelinstallaties.

Hier ligt dé uitdaging voor alle KNX Professionals. Deze adviseurs en installateurs moeten vanaf nu actief het voortouw nemen om de besturing van alle gebouwssystemen te integreren, ook klimaatbesturing. Dat is noodzakelijk om daadwerkelijk energie te gaan besparen, maar ook om in de toekomst nog zaken te blijven doen. Dus pak die kansen! De KNX Professionals ondersteunen u daarbij.

Casper Bontenbal
Bestuurslid KNX Nederland

E-installateurs gaan voor service

Elektrotechnische installateurs hechten veel waarde aan de servicegerichtheid van de fabrikanten, terwijl W-installateurs zich vaker door de prijs laten leiden. Dit blijkt uit onderzoek voor de BouwKennis Score Card Trends & Ontwikkelingen Installatie. E-installateurs blijken in verhouding een goede ondersteuning van de fabrikant belang-

rijker te vinden dan scherpe prijzen. Bijna de helft van de E-installateurs vindt dat fabrikanten meer toegevoegde waarde bieden met advies, terwijl ook deskundig personeel, leveringsnelheid en het serviceniveau vaak genoemd worden. Gunstige prijzen worden door bijna vier op de tien E-installateurs genoemd als toegevoegde waarde van een fabrikant.

Slechte led-lampen zijn snel te herkennen

De gemeente Hoogeveen vervangt honderden goedkope, maar fout geconstrueerde LED-lampen in het gemeentehuis. Ambtenaren hadden geklaagd over hoofdpijn door knipperende lampen. Er zijn meer ondeugdelijke producten in de handel en dat doet enorm afbreuk aan een prachtige energiezuinige en duurzame uitvinding, constateert Ruud Koornstra van Lemnis Lighting.

“Het verbod op de gloeilamp heeft echter tot een wildgroei van ‘cowboymerken’ geleid die een lage prijs koppelen aan een lage kwaliteit of erger, zoals het incident in Hoogeveen aantoont”, zegt Koornstra. “De consument kan in de winkel de foute exemplaren er in de

schappen zo uithalen. Als je je vingers spreidt en deze voor de lamp heen en weer zwaait moet je één lijn zien. Krijg je een strobo-scopeffect, zoals in de disco, dat heb je een foute lamp te pakken.”

Authentieke boerderij volledig bestuurd met KNX en IP

'Stijl en gemak; ze vormen samen het

Vanuit de Krukhuis boerderij, aan de rand van het groene hart, hebben de bewoners een prachtig uitzicht over weilanden en het binnenwater 'De Does'. Aan de buitenkant zou je denken dat de boerderij er al eeuwen staat. Maar dat is schijn. In 2007 is de boerderij als replica van een eeuwenoud voorbeeld nagebouwd. Dat wil zeggen; het casco. Aan de binnenkant realiseerden de bewoners in de afgelopen twee jaar een modern en stijlvol interieur, voorzien van alle gemakken en technische innovaties. De basis voor al dit gemak vormen de standaarden KNX en IP.

Op vier plaatsen in de woning is er een dockingstation voor de iPhone

De originele boerderij, het voorbeeld van de nieuwe woning, moest wijken toen in de buurt de HSL-lijn werd aangelegd. De oude boerderij is afgebroken en vanwege zijn historische waarde naar het Openlucht Museum in Arnhem verplaatst. Echter, op basis van

het originele ontwerp werd de boerderij nagebouwd en de huidige eigenaren ontwierpen een uiterst stijlvol interieur, voorzien van alle comfort en gemak. Dat daarvoor een uitgebreide woningautomatisering noodzakelijk was, bleek voor de bewoner, zelf een succesvol ICT-ondernemer, geen bezwaar. Sterker nog; de totstandkoming van de volledige domotica-installatie inspireerde deze ondernemer om samen met zijn vrouw het nieuwe bedrijf StyleXclusief op te richten. Met dit bedrijf willen zij een intermediair zijn tussen woningeigenaren - die hun huis vergaand willen automatiseren maar niet in een onbegrijpbare ict-omgeving willen wonen - en de domotica-installateurs die verstand hebben van de hedendaagse woningautomatisering.

nieuwe wonen'

'Must have' en 'nice to have'

"In ons huis kun je twee soorten installaties onderscheiden; de 'must have' en de 'nice to have' installaties", zegt Peter Altevogt. Samen met zijn vrouw die van beroep styliste is, hebben zij het hele interieur samengesteld. Het besturen van de verwarming, de ventilatie en de verlichting zijn basisvoorzieningen, en dat geldt bijvoorbeeld ook voor de beveiliging. Maar in deze woning hebben we ook een uitgebreide, multi-room AV-installatie met bijvoorbeeld op vier plaatsen in het huis ingebouwde docking stations voor de iPod of de iPhone. Daarnaast hebben we in de woonkamer de meest moderne videoprojector van Marantz. Al deze installaties wil ik via één automatiseringssysteem en via één vorm van besturing kunnen bedienen. Als we ergens een hekel aan hebben is het aan de vele soorten afstandbedieningen. Om deze reden zijn wij bij KNX Professional Leertouwer terecht gekomen", vertelt Altevogt.

Leertouwer koos in dit project een systeem gebaseerd op KNX in combinatie met IP. "Samen met de klant, die zelf veel van IP-technologie weet, zijn we gaan kijken welke technologische basis de meeste mogelijkheden biedt om installaties met elkaar te koppelen. We konden Peter Altevogt al snel overtuigen dat KNX eigenlijk de enige standaard is die zijn wensen ten aanzien van de besturing van alle installaties in zijn woning mogelijk maakt. Vooral de eenvoudige koppelpbaarheid van KNX met IP-technologie was daarbij doorslaggevend", zegt Henk Hazeleger van Leertouwer. Of, zoals Peter Altevogt het zelf zegt: "tegenwoordig heeft elk apparaat

wel een IP-uitgang. Van koffieapparaat tot dvd-speler en van zwembadinstallatie tot beveiligingscamera's. Juist doordat we IP kunnen koppelen met KNX is elk apparaat en iedere installatie via KNX te bedienen."

Vergaande integratie

De integratie van installaties in de Krukhuis boerderij gaat dan ook erg ver. Naast de vele 'must have' installaties, zoals verlichting, zonwering, klimaat per ruimte, inbraakbeveiliging en ventilatie, zijn ook uiteenlopende 'nice to have' installaties en systemen op het automatiseringssysteem aangesloten. Dan kan men denken aan het zwembad, het Turks stoombad, drie gashaarden, een zeer uitgebreide, multi-room AV-installatie, elektrische bediening van alle deuren en het toegangshek en een groot aantal camera's rond de woning. "De bediening van alle basisinstallaties in de ruimtes gebeurt via zeer strak vormgegeven schakelmateriaal van Gira. Tevens hebben we op twee plaatsen, in de centrale hal en in de woonkeuken, een groot Gira touchscreen opgehangen. Hierop draait de door ons ontwikkelde Conview-oplossing voor het zichtbaar en begrijpbaar bedienen van domotica. Maar daarnaast kan de bewoner alle installaties ook nog bedienen via de iPhone, zowel lokaal met Wifi als op elke andere plek in de wereld via het 3G netwerk. Ook is er in de woning een draadloos touchpanel aanwezig

Op het grote Gira touchscreen draait de Conview-oplossing voor het zichtbaar en begrijpbaar bedienen van domotica

dat als gebruiksvriendelijke, universele afstandbediening voor alle installaties dient", zegt Hazeleger.

Peter Altevogt en zijn vrouw willen hun woning, die door de bijzondere styling een authentieke Oudhollandse en toch moderne sfeer ademt zonder dat de hightech oplossingen domineren, gebruiken als showroom voor hun StyleXclusief-concept. Daarom zijn er twee gastenkamers om relaties eventueel het comfort in de woning van dichtbij te laten ervaren. "Het is toch fantastisch om te laten zien dat we niet alleen de basisinstallaties via de iPhone kunnen bedienen, maar dat ik ook even de kleur van de verlichting in het zwembad, de geur van het Turks stoombad of de cd-collectie in het AV-systeem via mijn iPhone kan instellen of selecteren", besluit Altevogt.

Lijstje met bijzondere componenten en producten

- Standaard KNX-besturingen voor verlichting, zonwering, klimaat per ruimte en ventilatie
- KNX-besturing van zwembadinstallatie en stoombad, geureselectie, enz.
- Centrale bediening van drie haarden met vlamhoogte regeling via KNX
- Elektrische bediening voor deuren en toegangshek
- Visualisering van intercom met beeld en IP-bewakingscamera's op touchscreens
- Temperatuurbewaking van koelcel en biertapinstallatie in de woning
- Volledig AV-sturing vanuit KNX.
- Centrale bediening van streaming video en streaming audio (iPod's met docking-stations)
- Bediening via iPhones, zowel lokaal via Wifi als via 3G netwerk

Alles overzichtelijk in beeld

Comfortabele bediening en veel toepassingsmogelijkheden, die garantie biedt het nieuwe KNX 7" touchpanel van Merten. Door moderne weergave en gebruiksvriendelijke bediening kan de bewoner bijvoorbeeld de verlichting of rolluiken uiterst eenvoudig aansturen vanuit een centrale positie. Men kan scènes doelbewust oproepen maar men kan ook individuele apparaten snel aan- of uitschakelen.

De omvangrijke functies van het KNX 7" touchpanel maken dat dit product voor tal van toepassingen te gebruiken is. Het aantal bedienpagina's kan men, afhankelijk van de situatie aanpassen, zodat verschillende delen in een gebouw of woning gescheiden worden aangestuurd. De synchronisatie van de tijdschakelklok vindt plaats via internet en de zomer-/wintertijd omschakeling vindt automatisch plaats.

De installateur en zijn klant kunnen samen bepalen of ze het KNX 7" touchpanel horizontaal of verticaal monteren. Het touchvlak is verkrijgbaar in 5 kleurvarianten. De hoofdmenubalk is het uitgangspunt voor alle bedienfuncties. Via het submenu kan men de individuele ruimten als keuken, woonkamer of kelder aansturen. De toetsen geven via kleurwisseling een optische feedback met betrekking tot de status. Ook het blokkeren van toetsen wordt op dezelfde manier weergegeven. Men kan elke pagina individueel beschermen met een password. Het buitenste afdekraam van het touchpanel is verkrijgbaar in vier materialen (kunststof, aluminium, glas en metaal) en acht kleuren.

In de stand-by-modus kan de bewoner op het display persoonlijke foto's, bijvoorbeeld van de laatste vakantie, als diashow tonen. De overdracht van deze foto's vindt plaats via de USB aansluiting, die achter de frontplaat verborgen is. Deze poort wordt ook gebruikt voor de configuratie, de software updates of om een back-up te maken van de configuratie. www.merten.nl

Stroomverbruik van apparaten en ventilatie stijgt snel

Als we geen belangrijke maatregelen nemen – doorgaan via het 'business-as-usual' scenario – dan daalt het huishoudelijk elektriciteitsverbruik maar zeer beperkt. Uit een recente studie blijkt dat vooral consumentenelektronica zoals televisies, digitale decoders en netwerkapparatuur verantwoordelijk is voor een steeds groter deel van het huishoudelijk elektriciteitsverbruik. In 2020 zal het aandeel van deze apparaatgroep zijn uitgegroeid van 15% van het totale energieverbruik in 2005 naar 21% in 2020.

Een andere apparaatgroep die een sterke stijging vertoont, is ventilatie en koeling, waarin vooral de mechanische woningventilatie aan belang toeneemt. Via woningautomatisering is het overigens mogelijk om mechanische ventilatie in een lagere stand te zetten zodra mensen van huis gaan. Wel verwachten de onderzoekers dat, dankzij besparingssucces bij apparaten als wasmachines, vaatwassers, koelkasten, vriezers en verlichting, het totale elektriciteitsverbruik voor een gemiddeld huishouden in 2020 zo'n 5% lager ligt

dan in 2005, ondanks het business-as-usual scenario.

Het sterk stijgende energieverbruik komt niet alleen doordat mensen meer apparaten bezitten, maar de apparatuur staat vaker continu 'aan'. Met domotica-installaties is dit specifieke verbruik tegen te gaan. Europa werkt ook aan nieuwe regelgeving die productnormen oplegt. In het kader van Ecodesign, zoals dat heet, kunnen we het verbruik in 2020 met ongeveer 8% verlagen, in vergelijking met het business-as-usual scenario. Dit zal het meeste effect sorteren bij verlichting, wasdrogers, grote elektrische boilers, digitale decoders, mechanische ventilatie en koelkasten. Ook productetikettering (energielabeling) kan voor een extra verlaging van 7% in het verbruik zorgen. Maar het beste resultaat bereiken we door onmiddellijke invoering van Best Available Technology voor nieuwe apparaten (BAT scenario). Dit zorgt voor een besparing van 34%, ten opzichte van het business-as-usual scenario. in 2020.

Italiaans design voor kleine en grote touchscreens

Isolectra introduceert de nieuwe serie 4 inch en 15 inch full-color touchscreens van fabrikant ESA. Deze bedieningspanelen zijn speciaal ontworpen op eenvoudig gebruik en daarom zijn de zogeheten 'Visualyzer screens' uitgevoerd met krachtige accessoires en geavanceerde techniek. Men kan de touchscreens eenvoudig toepassen in zowel woningen, hotels, ziekenhuizen of complexe infrastructures.

De Visualiser-serie is leverbaar met een KNX interface. De ESA Visualyzer screens bevatten, naast een KNX-aansluiting, ook een interface naar TCP/IP. Zo kunnen ze via het internetprotocol ook communiceren met bijvoorbeeld de standaarden DMX of Lon. Kenmerkend voor de touchscreens is, aldus de leverancier, het 'Italiaanse bloed', dat zich duidelijk laat gelden in het design. Er zijn diverse stijlen frames met magnetische bevestiging beschikbaar, zodat het product in elke inrichting een pronkstuk kan zijn.

Eenvoudige programmering

Voor de installateurs is er het MyVision configuratiegereedschap beschikbaar. Dit is een krachtige, eenvoudig te gebruiken interface die elke gebruiker eenvoudig door de configuratie van een KNX-project loodst met behulp van diverse slimme wizards. Met een paar klikken van de muis integreert men agenda's, klokken, temperatuurregelingen, alarmen en nog veel meer scenario's. Met de 'drag & drop' MyVision software kan de system integrator een dergelijk KNX-project supersnel van een visualisatie voorzien. KNX-tags kan hij direct uit de ETS-software importeren en als standaardicoon in een achtergrond plaatsen. www.isolectra.nl

Harm Laarhoven

projectmanager
Elektroern Solutions, Breda
www.elektroern-solutions.nl

“De kracht zit ‘m in de combinatie van technieken”

“Ik ben via een eerdere werkgever in contact gekomen met het KNX-systeem. Dat bedrijf werkte met meerdere systemen. Mijn voorkeur ging echter uit naar KNX. De kracht van KNX zit ‘m in de combinatie van technieken. Je kunt er verlichting, verwarming en zonwering mee sturen. Het is een professioneel systeem dat altijd werkt en waarvoor steeds meer ontwikkeld wordt. De mogelijkheden blijven daardoor toenemen waardoor we onze klanten meer kunnen bieden.”

“Alhoewel de tijden momenteel niet best zijn, zie ik de domoticamarkt nog steeds groeien. Wij richten ons op de zorg en residentiële woningen en met name in de zorg zien we steeds meer toepassingen. De opdrachtgevers in de zorgsector worden zich meer en meer bewust van de meerwaarde van domotica voor de gebruiker. Het stelt mensen in staat langer zelfstandig te blijven wonen. Wat voor de opdrachtgevers ook een niet te verwaarlozen aspect is, is dat domotica de zorgverlener ontzorgt.”

“Over de gehele markt, zelfs in de zorgsector, zien we dat er te weinig bekendheid is met domotica en KNX. Natuurlijk zijn de termen domotica en KNX wel bekend binnen de elektrotechnische sector. Maar bij de opdrachtgevers schiet de kennis duidelijk te kort. Ook zien we de marktpartijen elkaar nog te veel tegenwerken wat domotica betreft. Ze gunnen elkaar te weinig.”

“Ik ben het absoluut oneens met het argument dat de toepassing van KNX te duur is. Als een opdrachtgever de mogelijkheid heeft om de verlichting, verwarming en zonwering via KNX te laten lopen dan ben ik ervan overtuigd dat deze oplossing niet duur is. Zelfs als je alleen je binnenverlichting centraal wilt regelen dan is KNX een goede optie.”

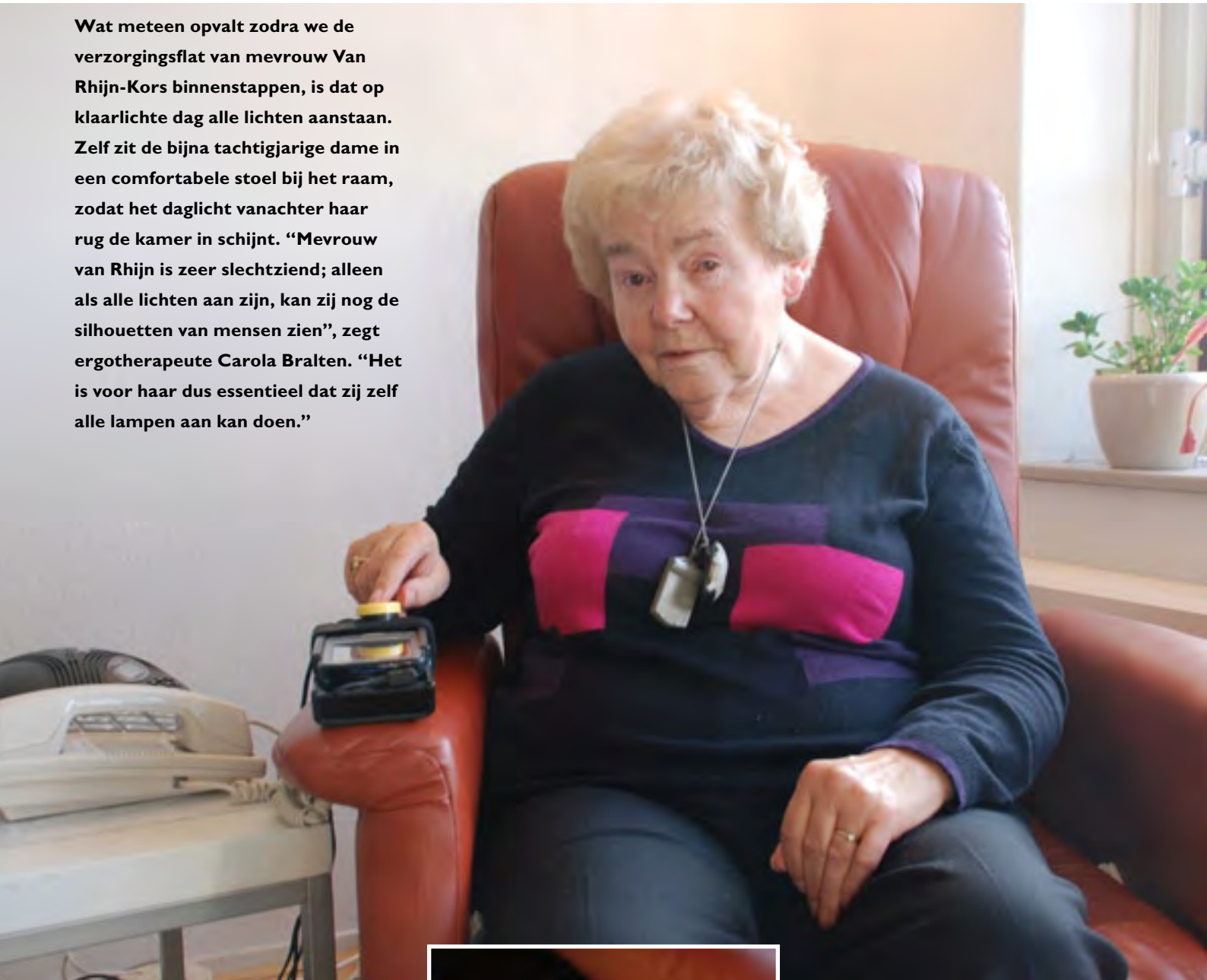
“De belangrijkste functie van KNX Professionals is voor mij om met andere KNX-gebruikers in contact te komen en te blijven, netwerken dus. Kennisoverdracht speelt daarbij voor mij een belangrijke rol. Ik heb er geen problemen mee om mijn kennis over te dragen aan mijn collega-professionals en ik wil graag van hen leren want iedereen ontwikkelt zich op KNX-gebied. De netwerkfunctie is ook belangrijk omdat we hieruit opdrachten kunnen genereren. Het lidmaatschap heeft daardoor niet alleen voor mij meerwaarde maar ons hele bedrijf profiteert ervan.”

**Word ook lid van
KNX Professionals**

ga naar
www.knx-professionals.nl

“Ik hoef alleen op de gele knop te

Wat meteen opvalt zodra we de verzorgingsflat van mevrouw Van Rhijn-Kors binnenstappen, is dat op klaarlichte dag alle lichten aanstaan. Zelf zit de bijna tachtigjarige dame in een comfortabele stoel bij het raam, zodat het daglicht vanachter haar rug de kamer in schijnt. “Mevrouw van Rhijn is zeer slechtziend; alleen als alle lichten aan zijn, kan zij nog de silhouetten van mensen zien”, zegt ergotherapeute Carola Bralten. “Het is voor haar dus essentieel dat zij zelf alle lampen aan kan doen.”

Mevrouw van Rhijn is al een paar jaar patiënt bij Carola Bralten en zij zag haar de laatste tijd sterk achteruit gaan. “Een kleine twee jaar terug woonde ze nog op zichzelf. Maar haar lichamelijke gebreken maakten dat dit niet langer mogelijk was. Zij heeft onder meer Parkinson, maar ook psychisch wordt het voor haar steeds lastiger om alles te volgen. Hoewel zij nu in het woonzorgcentrum Steenvoorde in Rijswijk woont, vond ik het voor haar noodzakelijk om, wat wij dan noemen, omgevingsbediening te introduceren. Het is voor haar pure noodzaak dat ze alle verlichting in huis zelf aan kan doen omdat ze dan tenminste nog de silhouetten van mensen kan zien. Alleen is zij op dit moment ook

zo slecht ter been dat zij bijna niet uit haar stoel kan komen, en dat lukt zeker niet als het donker is in haar kamer. Bovendien is dit erg gevaarlijk omdat ze dan grote kans loopt op een valpartij. Dus even een rondje maken langs alle lampen om ze één voor één aan te doen, is echt onmogelijk.”

Spraak- en bedienproblemen

Carola Bralten kwam op een vakbeurs in contact met QuoVadis en besprak met de deskundigen daar de mogelijkheden voor een bediening waarmee mevrouw van Rhijn kan omgaan. QuoVadis, tot vorig jaar nog werkend onder de naam GEWA Nederland, houdt zich voornamelijk bezig met medisch-

drukken”

technische communicatie- en bedieningshulpmiddelen. Deze zijn praktisch altijd bedoeld voor personen met spraak- en bedienproblemen. In deze oplossingen speelt domotica een sleutelrol. QuoVadis ontwikkelt vrijwel nooit zelf producten, maar gebruikt bestaande hulpmiddelen om adequate oplossingen te kunnen bieden. “Het doel is om bestaande producten en concepten zodanig te programmeren en te koppelen dat het één geheel wordt. Een eindgebruiker moet het in elk geval als zodanig ervaren”, zegt Robin Hoolwerf van QuoVadis.

Gesproken commando's

De woning van mevrouw Van Rhijn was voor QuoVadis een uitdaging. “In deze markt draait het bijna altijd om maatwerk. Neem iemand met Parkinson. In de uitwerking zijn de gevolgen van deze ziekte voor elke patient weer anders. Daarom zijn ook de wensen en de daaruit voortkomende, technische aanpassingen heel vaak verschillend”, zegt Hoolwerf. “Voor mevrouw Van Rhijn ontstaan er gevaarlijke situaties als ze niet genoeg licht heeft en als ze zelf door haar huis moet gaan lopen. De oplossing voor dit probleem is een afstandbediening waarmee ze alle verlichting in huis met één zender aan en uit kan doen. Omdat ze echter bijna niets meer ziet, werkt een standaard afstandbediening voor haar niet. Dus kozen we voor een auditieve bediening, dus op basis van gesproken commando's.”

Bediening met één knop

Kijkend naar de woning heeft QuoVadis samen met Carola Bralten bepaald welke verlichting voor mevrouw Van Rhijn essentieel is. Al deze lampen zijn aangesloten op het Gamma Wave domoticasysteem van Siemens, een op KNX-gebaseerde bedieningstechniek voor verlichting. Vervolgens is de bediening van deze verlichting gekoppeld aan een universele infrarood schakelunit, de Gewa Progress. Om goed overweg te kunnen met de Gewa Progress is een op maat gemaakte, auditieve besturing is ontwikkeld. “Deze Gewa Progress bedient mevrouw van Rhijn met slechts één grote, felgele knop. Zodra zij deze knop indrukt, start er een gesproken menu. Daarmee hoort zij commando's om de verschillende functies in huis te bedienen. Zodra zij het commando hoort dat ze nodig heeft, drukt zij opnieuw op deze gele knop waarna de bediening van de desbetreffende installatie wordt uitgevoerd”, vertelt Hoolwerf.

Beperkte keuzes

“In principe kunnen we een uitgebreid aantal

installaties met gesproken commando's via een dergelijke afstandbediening programmeren. In het begin hadden we ook meer commando's dan het aantal dat mevrouw van Rhijn nu gebruikt”, zegt Robin Hoolwerf. “Het was echter nodig om het aantal commando's te beperken, vooral omdat mevrouw Van Rhijn dat gewoon cognitief niet aankan”, zegt Carola Bralten. “Als we een uitgebreid, gesproken menu zouden aanbieden, raakt zij de weg kwijt.” Het gesproken menu waaruit mevrouw Van Rhijn nu kan kiezen, bestaat uit:

- Verlichting aan
- Verlichting uit
- Telefoon opnemen
- Intercom van centrale deur beantwoorden
- Deur van eigen appartement openen
- Televisie aan, televisie uit
- Volume harder, volume zachter
- Volgende tv-zender, vorige tv-zender
- Telefoneren met zorgverlener
- Telefoneren met dochter Cisca
- Telefoneren met zoon Frits

De lampen zijn aangesloten op het Gamma Wave domoticasysteem van Siemens zodat ze draadloos te bedienen zijn

“Heel goed nadenken”

“Naast de bediening van de verlichting, de deur en de televisie, hebben we ook de bediening van de telefoon aan de auditieve afstandbediening gekoppeld. Daarbij hebben we drie telefoonnummers die mevrouw van Rhijn vaak gebruikt voorgeprogrammeerd. In principe kan ze ook via de afstandbediening andere telefoonnummers draaien, maar dat vind ze erg gecompliceerd”, zegt Hoolwerf. De bediening wordt voor haar wel steeds lastiger, naarmate haar lichamelijke en geestelijke capaciteiten afnemen, beamen Hoolwerf en Bralten. Zo ligt de Gewa Progress met de gele knop nu praktisch altijd op één plek, naast haar stoel waarin ze het grootste deel van de dag doorbrengt. In theorie zou ze de Gewa Progress ook kunnen meenemen als ze door de woning loopt. Maar omdat het zelfstandig lopen bijna niet meer gaat, en omdat ze bij het opstaan en naar bed gaan altijd hulp krijgt, is het voor mevrouw Van Rhijn het meest praktisch wanneer de afstandbediening altijd op één vaste plek ligt.

Aan de reactie van mevrouw Van Rhijn is duidelijk te merken dat deze technische oplossing in haar woning veel indruk maakt. Ze beseft dat het een handig hulpmiddel is maar, zoals ze zelf zegt, “je moet er wel heel goed bij nadenken. Soms is het wel prettig dat ik dit ding naast me hebt liggen. En ik hoef alleen maar elke keer op de gele knop te drukken”, aldus mevrouw Van Rhijn.

Centrale aansturing voor filmzaal, ijssalon

Begin 2009 gingen de deuren van Podium Vlieland open. Dit nieuwe initiatief van de ondernemers Gosse Beerda en Bojan Bajic brengt wat extra amusement naar dit prachtige Waddeneiland. Nadat de laatste bioscoop op het eiland in 1984 sloot, kunnen de circa 1000 eilandbewoners, maar vooral ook de vele duizenden vakantiegangers op Vlieland, weer naar de film of theatervoorstelling. Bovendien is in de foyer van Podium Vlieland de ijssalon Min 12 gevestigd, die eveneens een aanwinst vormt voor de horeca op het eiland.

De realisatie van Podium Vlieland begon met het zoeken naar een bestemming voor een leegstaand pand in de Dorpstraat, de enige dorpskern van Vlieland. Beerda en Bajic besloten dat zij iets wilden doen voor het eiland waar zij beiden zo van houden. Als eerste ontstond het idee om een ijssalon op het eiland te openen. Ze kozen daarvoor het oude, bestaande pand, maar vanwege de omvang hiervan zochten ze een bestemming voor de ruimte erachter. Al associërend kwamen ze op een filmzaal: naast iets lichts en koels als ijs zou zoiets warmes en donkers als een filmzaal goed passen, vonden de beide ondernemers.

Vakantieappartementen

Om het pand rendabel te maken, besloten de exploitanten om op de eerste verdieping een zestal appartementen te realiseren. Deze zijn vooral bedoeld om in de drukke vakantieperiode te verhuren aan seizoenswerkers. Kwaliteit, duurzaamheid en bedieningsgemak

waren dé aspecten die bij de verbouw van het pand de boventoon voerden. Daarom wilde de exploitant, als het gaat om installatietechniek, zo veel mogelijk comfort in huis halen. De basisinstallaties werden aangelegd door Mensonides Installatie uit Harlingen. Dit bedrijf verzorgde de totale installatietechniek, van klimaatinstallatie tot geluidsversterking en van sanitair tot brandmeldinstallatie. Om ervoor te zorgen dat de bediening van de installaties, zoals verlichting maar bijvoorbeeld ook de klimaatinstallatie, in het gebouw volledig zorgeloos werd, besloot men een domotica-installatie aan te leggen. Voor de engineering en programmering van dit onderdeel werkte Mensonides samen met de KNX Professional Durk Weidenaar van het bedrijf Multi Tech Service uit Niawier.

Ambachtelijk vakwerk

“Het is echt een heel fraai pand geworden”, zegt Durk Weidenaar. “Allereerst omdat de

opdrachtgever voor een zeer hoogwaardige afwerking heeft gekozen. In de ijssalon en in de appartementen is het complete interieur door ambachtelijke timmerlieden uit de jachtbouw verzorgd. Er is dus veel hout verwerkt en praktisch elk onderdeel is op maat en speciaal voor deze plek ontworpen en vervaardigd. Ook voor de installaties was kwaliteit de leidraad. In de filmzaal, maar ook in de ijssalon, is zoveel mogelijk LED verlichting geïnstalleerd. Deze LED verlichting is aangesloten op het domoticasysteem, waardoor de verlichting niet alleen centraal bedienbaar is, maar ook in allerlei scènes kan worden gestuurd en gedimd. Hiervoor zijn zogeheten RGB LED's toegepast, waardoor het mogelijk is om met de kleuren te spelen. In de ijssalon hebben we bijvoorbeeld zes verschillende scènes voorgeprogrammeerd. De eigenaar kan daardoor bij verschillende weertypes, of afhankelijk van overdag of avond, een passende licht sfeer selecteren.”

en appartementen

AV-systeem van AMX

De techniek in de filmzaal is voornamelijk gedeeltelijk aan de gebouwautomatisering op basis van KNX gekoppeld. "We hebben het nu zo geregeld dat, zodra de film start, de verlichting automatisch dimt en uitgaat, en als de film is afgelopen dan gaat de verlichting automatisch langzaam weer aan. Ook bij een noodstop van de film zal de verlichting in de hele zaal automatisch aangaan." Omdat Podium Vlieland voor digitale filmprojectie heeft gekozen, met een zogeheten 2K-projectie, is er een AV-systeem van

leverancier AMX aangelegd. Het voordeel van AMX is dat deze leverancier tevens lid is van de KNX Associatie. Dat betekent dat zijn producten compatibel zijn met de standaard KNX, zodat er in de toekomst vele koppelingen en combinaties mogelijk zijn met de gebouwautomatisering op basis van KNX. www.podiumvlieland.nl

Centrale bediening

Via het centrale touchpanel, de MasterControl van leverancier Berker, is alle verlichting maar ook de klimaatinstallatie in de zes appartementen te bedienen. "Zo heeft de exploitant op één plek altijd volledig overzicht. Hij kan zien of er ergens verlichting aan staat terwijl dat niet zou moeten, of dat de verwarming in een onbezet appartement wellicht onnodig brandt. Natuurlijk zijn de installaties ook lokaal te bedienen", zegt Durk Weidenaar. "In elk appartement, maar ook in de ijsalon, zijn zogeheten B.IQ ruimtecontrollers van Berker geïnstalleerd. De gebruikers van de appartementen kunnen met deze ruimtecontroller zowel de verlichting als de verwarming in het appartement zichtbaar bedienen. Bovendien hebben we bij het bed in het appartement voor alle verlichting een 'alles-uit-schakelaar' aangebracht. Dat geeft net weer wat extra comfort."

Oplossing in 55 seniorenwoningen wint KNX Professionals Award

Een installatie met een beeld/spraakverbinding in 55 seniorenwoningen is gekozen tot beste project van de KNX Professionals in 2009. Deze installatie is gerealiseerd door KNX Professional Welvaarts Elektro uit Vught. Het beeld/spraakstelsel in appartementencomplex Deken Baekershof in Schijndel is een op KNX gebaseerde domotica-installatie en heeft als doel de seniorenbewoners een veilige en comfortabele woonomgeving te bieden.

Welvaarts Elektro heeft in elke woning, via een touchscreen, een beeld/spraakverbinding aangelegd die zeer laagdrempelig bedienbaar is. Met KNX en Skype zorgde de installateur ervoor dat de bewoner snel en makkelijk met de zorgverlener kan communiceren. Maar ook met familie en kennissen. Naast het tot stand brengen van een beeld/spraakverbinding kan de bewoner met het systeem ook andere functies uitvoeren, zoals de deur

openen, de buitenverlichting en de zonwering bedienen. Diverse andere functies zijn op verzoek toe te voegen. Te denken valt aan telemedicine, maaltijdservice, zorgadministratie, boodschappendienst, teleconsultatie, agenda voor de mantelzorg, cliëntdossier, enzovoorts.

De tweede plaats was voor installatiebedrijf Leertouwer met een vergaande automatisering

Om domotica in seniorenwoningen acceptabel te maken, heeft Welvaarts Elektro de bediening op deze touchscreen zeer laagdrempelig gehouden.

ring van een grote woonboerderij van 200 m² (zie pagina 4 en 5). Op de derde plaats eindigde, met evenveel punten, twee projecten die door dezelfde KNX Professional, HEVAC Controls, waren ingediend. Het gaat hier om de koppeling van BACnet met KNX in een kantoorpand en om de automatisering van een woonhuis met multifunctionele ruimtes.

ROC Aventus - 10 jaar KNX-trainingcentrum

Het ROC Aventus in Apeldoorn heeft iets te vieren. Sinds september 1999 bezit de afdeling Elektrotechniek een KNX-gecertificeerd trainingscentrum. "Hierdoor kunnen wij cursussen en examens op het gebied van gebouwautomatisering te verzorgen", zegt Wim van Drunen, gecertificeerd KNX-trainer bij ROC Aventus. Nieuw is dat ROC Aventus in de loop van 2010 als eerste instelling ook met een KNX-opleiding voor gevorderden start.

De belangstelling voor de KNX-opleidingen neemt flink toe. "In de beginjaren bestond de KNX-opleiding uit een aantal cursussen naast de gewone lesgevende taak", vertelt Van Drunen. Maar vanaf 2006 - met vier cursussen - en in 2007 - met 11 cursussen - werd het mogelijk om een docent uit de reguliere lessen te halen en voor 100 procent in te zetten voor het verzorgen van deze cursussen."

KNX-vervolgcursus

In 2008 zijn er totaal 18 cursussen verzorgd. "We zijn nu op het punt gekomen dat er personele uitbreiding nodig is om te kunnen inspelen op een verdere vraag. Dit geeft ons ook de mogelijkheid om andere behoeften te gaan beantwoorden. Zo starten we in de loop

van 2010 met een KNX-vervolgopleiding. Met de uitwerking van deze opleiding zijn we al begonnen. Op deze manier kunnen we een volledig KNX-trainingsaanbod realiseren. Hiermee proberen we onze school in Neder-

land op de kaart te zetten als een instituut waar men terecht kan voor verschillende cursussen op het gebied van gebouwautomatisering."

KNX trekt aandacht op vakbeurs

De KNX Professionals waren voor het eerst aanwezig op de tweejaarlijkse vakbeurs Elektrotechniek 2009. De stand trok veel mensen uit de branche die zeiden al vaak van KNX te hebben gehoord, maar niet precies te weten wat KNX nu inhoudt. Ook leverde de KNX Professionals een bijdrage aan de inhoudelijke invulling van het congres over domotica. Aan

het bezoek in de stand en op het congres was duidelijk te merken dat de toepassing van KNX in de elektrotechniek aan een sterke opmars bezig is. De organisatie KNX Professionals is tijdens de beurs, die eind september plaatsvond, ook met 15 leden gegroeid. Er zijn nu meer dan 180 KNX Professionals.

Colofon

KNX | MAG is een uitgave van de KNX Professionals.

KNX Professionals is een netwerkorganisatie voor installateurs, system integrators en adviseurs die zich bezighouden met de toepassing van de wereldwijde domotica-standaard KNX. Alle mensen die beroepsmatig met domotica en KNX werkzaam zijn, kunnen zich bij KNX Professionals aansluiten. Voor aanmelding of meer informatie ga naar:

www.knx-professionals.nl

Productie: Stijlmeesters
Druk: Oldehove Drukkerij
Redactieadres:
Postbus 4202
3130 KE Vlaardingen
Telefoon: 0614 982 031
E-mail: info@knx.nl